

Folklor marogastih zadnjic

So sprejemi med alpiniste hec ali nasilje

"Še isto leto sem bil sprejet med alpiniste. Izpita nisem opravljal, ker tudi šole še ni bilo, le na sestanku je Mišo, ki je bil takrat načelnik, ugotovil, da imam dovolj vzponov in da me bo treba preteptsti. In to so temeljito opravili, tako temeljito, da sem na Kališču hodil hladit *rit* na zasneženo teraso in bi skoraj obležal pod mizo." Nejc Zaplotnik, *Pot*

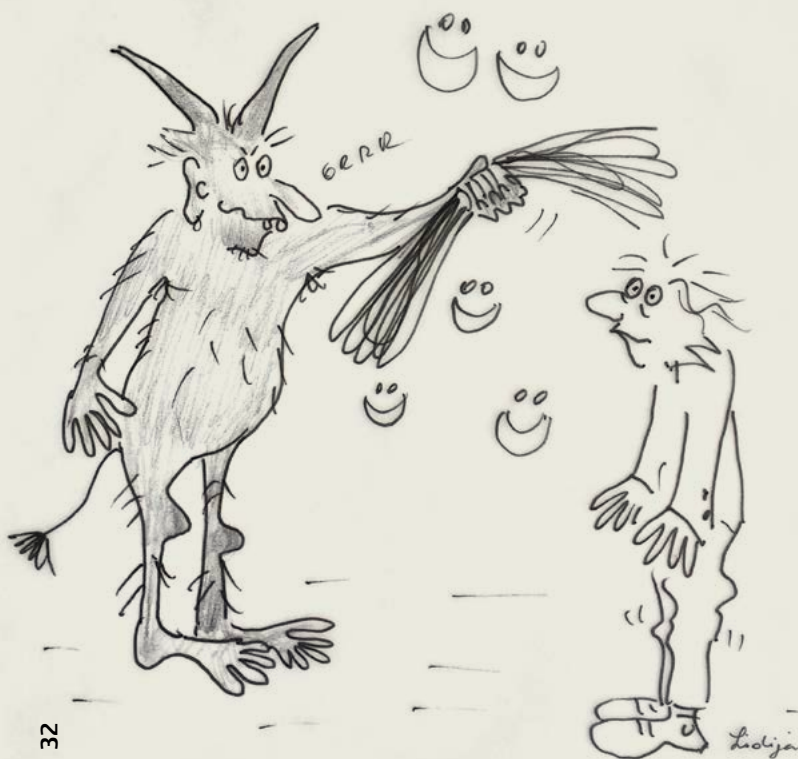
Uina in batin

Prepričana sem, da so večini tistih, ki so nekoč opravili izpit za alpinista, občutki, ki jih opisuje legendarni Nejc Zaplotnik, zelo dobro znani. Vsak resen *ferajni*, ki da kaj nase, ob zaključku leta na glavnem žuru medse sprejme tiste srečneže, ki so se po izpoljenih pogojih in opravljenih izpiti okitili z nazivom alpinist. Da bi jim ta prehod v elitno družčino izbrancev trajno ostal v spominu, jim *ferajnovski* kolegi priredijo še nekakšen iniciacijski obred, s katerim naj bi novopečeni alpinisti dokazali, da niso nikakršni mehkužci in so torej vredni naziva ter pripravljeni na vse izzive, ki jim jih ukvarjanje z alpinizmom prinaša. Vrata v elitni klub po večini odpira tepež, tej glavni prvini pa je pridružena še paleta drugih, v skladu z domiselnostjo komisije, ki vodi ceremonijo sprejema. Takole

se spremljevalnega programa spominja še ena legenda našega alpinizma, Silvo Karo, v svoji knjigi *Alpinist*: "Teга smo se vsi najbolj bali, kajti neprestano poslušanje o inovativnih prijemih starejših alpinistov na sprejemih nam ni bilo v spodbudo, saj so bili ponekod že na meji še sprejemljivega! Kaj vse so popili in pojedli mladi slovenski alpinisti ob teh priložnostih, bi bilo dovolj za solidno kulinarčno mojstrovino. /.../ Medtem ko so oni pili prvovrstno vino, so nam mladim alpinistom potisnili v roke kozarec žlobudre, ki je vsebovala mešanico vsega, kar se najde v kuhinji. /.../ Tam so morali novinci s komisijo vred pojesti pest čokoladno obloženih rozin. Medtem ko se je komisija oblizovala, so *mladci* še kar mleli in mleli po ustih in nikakor jim ni šlo dol. Razumljivo, saj je ta stvar enkrat že šla ven, gamsu. Gamsji *drekci*, obliti s čokolado, so

Rablji ... Kakšne zveri imajo zaprte v kleti, da jih samo ob taki priložnosti lahko sprostijo? Kaj jih muči, da se tako razbesnijo nad svojimi prihodnjimi kolegi?

Risba: Lidija Honzak

"Gole moške zadnjice, kot bi bile sestavljene iz kož vseh ras, kar jih premore človeštvo. A bolj kot lastniki zadnjic so se mi zasmilili rablji. Kakšne zveri imajo zaprte v kleti, da jih lahko samo ob taki priložnosti sprostijo? Kaj jih muči, da se tako razbesnijo nad svojimi prihodnjimi kolegi? Poglejte njihove izraze, ko tolčejo: zverine! In ko jih srečaš na cesti ali v hribih, so najbrž 'čisto v redu' fantje."

Tone Škarja

vodili do naziva alpinist." Kje so meje dobrega okusa in kako tanka je črta, ki loči šalo od nasilja?

Penolog Dragan Petrovec v knjigi *Nasilje pod masko* podrobno obravnava primere družbenega nasilja, za katerega navaja, da ni zgolj institucionalno, ampak tudi folklorno, vpeto v ljudske običaje, s čimer dobi neke vrste domovinsko pravico. V enem izmed intervjujev govori tudi o alpinističnih, planinskih in drugih "krstih" kot nekakšnih iniciacijskih obredih, ob katerih posamezniki spustijo z vajeti svojo temno plat, ki je v normalnem življenju ne morejo razkriti. "V primitivnih ljudstvih so obredi iniciacije pomenili

preizkus odraslosti, usposobljenosti za preživetje, moči za spopad z divjimi živalmi ali s sovražniki. Od tega je zdaj ostalo le veselje nad težavami, ki jih lahko povzročimo mlademu članu izbrane družine, s čimer dokazujemo svojo (pre)moč, ne pa kakršne koli sposobnosti mladega človeka za samostojno življenje," piše Petrovec. "Za nasilje prepogosto uporabljamo najrazličnejša opravčila in odpuščajoče razlage. Kapaciteta za nasilno vedenje nam je v precejšnji meri položena v zibelko. Od okolja pa je odvisno, ali bomo to sposobnost spodbujali ali pa dosledno postavljali meje."

O tem, kako hitro lahko prestopimo meje, pripoveduje starosta slovenskega alpinizma Tone Škarja: "Da sadizem ni sestavni del le fizičnega obdelovanja, pač pa tudi intelektualnega, sem izkusil sam, ko sem bil v vlogi zagovornika. Ob premišljevanju, kako naj bom zagovornik, ko pa obtoženec vendar mora biti kriv, sem si za vzor vzel stalinistične procese, one v Sovjetski zvezi in tudi v nekdanji Jugoslaviji. Obtoženec te vzame kot zaveznika, ti ga pa le počasi tlačiš v priznanje z obljubo blažje kazni. Zanimivo, kako to igro vsi prisotni hitro razumejo, le obtoženec, ki mu strah pred udarci zoži pamet in razumevanje, šele proti koncu nekje. Sem pa opazil, kako hitro se tudi zagovornik navzame užitka te igre, torej nič manj kot rabelj svoje, pa sem v svoje dobro kmalu nehal s tem."

Lepi ali trpki spomini

Batine niso bile od nekdaj obvezni del sprejema med alpiniste. Generacija Toneta Škarje, ki je z alpinizmom začela v letih 1956/57, je doživela le stisk rok alpinističnih mentorjev in izjavo, da so odtlej alpinisti in naj pazijo nase. Tudi Izток Tomazin, ki je postal alpinist tik pred dopolnjenim šestnajstim letom, se spominja, da je sprejem leta 1975 potekal presenetljivo brez tepeža, ki so ga običajno v obilni meri izkusile takratne generacije tržiških pripravnikov – ob sprejemu pa je dobil svojo prvo plezalno vrv in knjigo.

"Razvoj tepeža je bil zanimiv, od prvotnega milejšega do vse hujšega, in ko je ta postal prehud, spet nazaj v humanejšo obliko. Zanimivo je bilo opazovati, kako so lanske žrtve hitro napredovale v še hujše rablje, kot so bili njihovi, češ če so mene, bom pa še jaz druge. Eni so kazni prenašali stoično, drugi glasno trpeče, je pa nekoč nekemu bilo dovolj preveč prizadevnega rablja, pa ga je na vso moč udaril nazaj, odkorakal izpred 'sodišča' in tudi na AO ga ni bilo nikoli več," se dogodkov na AO Kamnik spominja Tone Škarja.

Prav je, da je sprejem med alpiniste nepozaben dogodek, vendar pa – ali je res neizogibno, da se ga bodo tudi prihodnje generacije spominjale po številu in moči udarcev po zadnji plati? Kot je dejal eden izmed plezalskih kolegov: "Bolj malo se spomnim. Vem pa, da sem imel črno, zebasto *rit*." Pa v tej svoji izgubi spomina ni edini: "Spomini na moj sprejem so precej zamegljeni. To verjetno pomeni, da ni bilo *super* prijetno," mi je na vprašanje, kako se spominja sprejema, odgovoril drugi.

Sprejem med alpiniste 1977
Arhiv AO Rašica

Stvar je po izkušnjah Nejca Pozveka mogoče speljati na dostojen način, brez zaščitne alkoholne omame, ki nas oropa spominov. "Krstni večer je bil videti tako, da sva s kolegom najprej opravila vsak svoje predavanje o svoji alpinistični dejavnosti in se ob tem seveda zahvalila vsem, ki so naju pospremili skozi dotedanja alpinistična leta. Taka zasnova je bila moja želja, ker sem do alpinizma in svojih klubskih kolegov gojil nek globlji odnos, saj so bili zame širša družina, v kateri sem (z mamo in očetom kot glavnima alpinističnima mentorjema) odraščal od malih nog. Nadaljevanje

Alpinizem ni za mehkužce

Še vedno se z malo nostalgije spominjam svojega sprejema med alpiniste, ki se je samoumevno končal s krstom. Do takrat sem bil že nekajkrat prisoten na sprejemih nekaterih alpinističnih odsekov in takrat sem videl, da ti krsti niso kar tako. Za rablja so vedno izbrali pravega hrusta, ki je nežno božal lepo zvito plezalno vrv in jo prav nič nežno, široko razkoračen in z nasmehom do ušes, "polagal" na zadnjo plat nesrečnega. Po vsakem udarcu, ki je kar prestavil kandidata, se je razleglo huronsko tuljenje krvi željnega občinstva. Čeprav sem vedel, kaj me čaka na koncu pripravniškega alpinističnega staža, sem komaj čakal na konec tistih treh let, da sem opravil dovolj zahtevanih plezalnih vzponov in bom sprejet med alpiniste. To je bila namreč moja dolgoletna želja, ki je morda izvirala še iz časov, ko sem kot "pionir planinec" hodil po markiranih poteh in včasih z nejevero opazoval počasno premikanje naveze plezalcev v strmi steni. Mar je sploh mogoče, da so tam gori navadni ljudje? Imel sem jih že skoraj za mala božanstva in s široko odprtimi očmi sem jih občudoval, kako so zvijali vrvi ter cingljali s klini in vponkami. In potem sem začel polagoma stopati v njihove vrste in z alpinističnim krstom dobil možnost, da jim postanem enak. In tedaj – poglejte bedaka. Na sprejemu sem bil kar malo razočaran, ko so mi že po desetem udarcu rekli, da sem pa zdaj alpinist. Za spomin na ta dogodek sem dobil Kugyjevo knjigo *Julijske Alpe v podobi*, ki ima še vedno častno mesto v moji knjižnici. Zunanji opazovalec alpinističnega krsta bi si lahko že ob začetku ustvaril vtis o nekakšnem sadističnem in mazohističnem obredu. A naj ve, da je to svobodna odločitev vsakega posameznika in da tudi alpinizem ni ravno za mehkužce.

Jani Bele

Komisija z odgovori kandidata na zagonetna vprašanja nikoli ne more biti zadovoljna, sicer kaznovanje z batinami nima nobenega smisla in sprejem izgubi ves čar ... Mar res?

Risba: Lidija Honzak

je bilo bolj klasično: komisija s tožilcem, sodnikom in advokatom, bilo je nekaj vprašani, od *zajebancije*, provokacije, do resnih preizkusov, nato izrek sodbe in udarci. Ni jih bilo pretirano veliko, kar se mi zdi tudi popolnoma primerno, saj sem proti izzivljanju. Še danes se tako krsta spominjam z dobrimi občutki.

Kadar gre za ženske zadnjice, nekateri sodniki in rablji vseeno pokažejo svojo mehko plat in so prizanesljivejši, kar je nekaterim všeč, drugim pa tudi ne: "Niso me *fejst* tolkli, ampak vseeno bolj kakor za prejšnje iniciacije – kar se mi je zdelo prav, ker drugače ne bi 'veljalo', pa še za seksiste bi jih imela, ker *pubece*

so, mene pa ne," je bila hrabra moja najljubša soplezalka. Minca Mramor pa je bila v času svoje "posvetitve" kar zadovoljna s spolno diskriminacijo: "Sprejem je bil, kot se za nežnejši spol spodobi, dosti manj brutalen kot za moje moške soplezalce. Tožnik se je poleg obrambe takrat postavil v strog položaj, da ne smem dobiti veliko udarcev, tako da tepež res ni bil pretiran. Spomnim se, da so mi ob enem izmed udarcev sicer stopile solze v oči, vendar se mi to takrat ni zdelo nič groznega. Tako da tudi danes ne morem reči, da bi bil sprejem neprimeren, in imam nanj lepe spomine."

Pogled z današnjimi očmi

Pravijo, da bolečina ni nikdar tako trdna, da je čas ne bi zmehčal pa tudi zbrisal. Tudi maroge na koži sčasoma zbledijo, in ko preteče nekaj vode, lahko pogledamo na preteklost z zdravo distanco. Kako na deljenje udarcev kot preizkus trdnosti 'testa', iz katerega je novepečeni alpinist, gledajo naši sogovorniki? "Z današnjega vidika se mi zdi tovrstna folklorja v neki meri še vedno razumljiva in pogojno zabavna, če ne preseže nekih sprejemljivih okvirov, predvsem za 'krščenca', in se ne izrodi v *egotripsko maltretiranje* s strani opoženih kolegov," meni gorski vodnik Tadej Debevec. Podobnega mnenja je Nejc Pozvek: "Gre pač za del tradicije (vsaj tako jo jaz dojemam), ki jo spoštujem, ni pa mi všeč, ko postane priložnost oziroma izgovor

Vrata v elitni klub alpinistov po večini odpira tepež, tej glavni prvini pa je pridružena še paleta drugih. v skladu z domiselnostjo komisije, ki vodi ceremonijo sprejema. Na sliki: s sprejema med kamniške alpiniste.

Foto: Vladimir Habjan

Moja edina uteha je bila, da me je *mlatil* Srauf

Že leta 1980, ko so me na Kofcah sprejeli med alpiniste, nisem bila za to, da se me tepe. Saj kdo pa uživa, da nastavi svojo zadnjico rablju, ki bolj ali manj spretno z več ali manj popitih maliganov vihti nad tabo vrv – in potem so še stegna marogasta, da komaj hodiš. Odgovor na vprašanje, ki ga zastavi komisija, je pa tako in tako vsakič napačen. Začetek je bil veličasten. Janez Marinčič je s harmoniko vred splezal na streho kočice in na vrhu dimnika razvlekel meh. Več jih je poskušalo priplezati k njemu, da bi se skupaj veselili, pa se je vsakdo skotalil dol. Še dobro, da so z alkoholom prepojene okončine tako gumijaste, da se ni nikomur nič zgodilo. Ko se je začel program, smo se tudi mi trije – sprejeta sem bila skupaj s Pavletom Kozjekom in Zvonetom Drobničem – naredili pijano želejaste. Nikakor nas niso mogli postaviti pokonci, da bi nas obdelali. Nato so komisija in rabelj užaljeno odšli v drug prostor na posvet. Vrnili so se z zelo resnimi obrazi, me poklicali, mi čestitali in izročili šop *jeseničanov*. Nato so poklicali Pavleta in ponovili isti resni postopek. Pavle pa je rekel, da bi bil on vseeno rad sprejet na "klasičen" način ... Juhej, so poskočili od veselja in ga nasekali, nato pa še mene in Zvonca. Pavle je pozneje na sprejemih postal rabelj, moja edina uteha pa je bila, da me je *mlatil* legendarni Stane Belak – Šrauf.

Lidija Honzak

za sproščanje frustracij, ki jih je v alpinističnem okolju občasno kar veliko." Z leti se očitno jeziček tehtnice prevesi v smer mehkejših prijemov; tudi Peter Podgornik priznava, da je ob poznejših sprejemih raje videl, da se z mladimi ne ravna pregrebo, saj to po njegovem mnenju ni potrebno. Zagovornica mehkejše variante je tudi Minca Mramor: "Že med sprejemi smo večkrat debatirali o smiselnosti brutalnega tepeža novopečenih alpinistov. Velikokrat sem imela občutek, da so šle stvari čez črto dobrega okusa. Po mojem mnenju bi bil udarec ali dva popolnoma dovolj, če brez tradicionalnega tepeža res ne gre." Zelo jassen in odločen je Iztok Tomazin: "Nisem pristaš primitivnega izživljanja pogosto alkoholiziranih alpinistov nad kandidati za sprejem med alpiniste. Telesna grobost in poniževanje nimata nič skupnega z alpinističnimi vrednotami, žal pa se je tak način sprejemanja precej zasidral, ne samo v alpinizmu, tudi v marsikaterem drugem športu oziroma dejavnosti. Prav pa je, da je izpit za alpinista *zaguljen*, naporen, duhovit, zanimiv, skratka zahteven preizkus kandidatov in hkrati zabava prisotnim. V tem kontekstu je glede na tradicijo sprejemljiv tudi kak ne pregrob krstni udarec po zadnji plati."

Tako. Kaj si o folklori marogastih zadnjic mislim sama, sem že napisala v eni od preteklih števil *Planinskega vestnika*.¹ Zanimalo me je, kako na to sveto tradicijo gledajo drugi, zato je nastal ta zapis – seveda pa tudi v razmislek vsem, ki oblikujete scenarij alpinistične posvetitve. Malce poglodajte kost ... in se tu pa tam spomnite, da kar je *hec* za vas, ni nujno tudi za druge. ●

¹ *Planinski vestnik*, 2018/11.

Takrat mi je bilo res vroče!

V popolnoma natrpani jedilnici planinskega doma je bilo zatoхло in vroče, tako da je Šrauf¹ že zdavnaj slekel svojo karirasto srajco, izpod bele spodnje majice brez rokavov pa so silile njegove jeklene mišice in zbujele strahospoštovanje pri kandidatih, ki smo čakali na krst. Ob tem, da smo z vzponi izpolnili pogoje za pristop k izpitu ter opravili zahteven teoretični del v društvenih prostorih na Trdinovi in praktičnega na Turncu (vsi ne prvič), smo čutili nekaj ponosa in še več olajšanja. A pravi izpit je bil šele pred nami. Seveda so bila vprašanja komisije postavljena tako, da nisi imel prav nobenih možnosti za pravičen odgovor. Potem si jih *fasal*. Če si imel srečo, si jih dobil s celim svitkom enim pramenom vrvi. V osebnem arhivu hranim diapozitiv, na katerem legendarni Šrauf drži roko v zamahu nad mojo zadnjico, pri tem pa se reži do ušes in oči se mu svetijo kot pravemu rablju. Kaj rablju, peklenščku! Tik ob njem Janez² razteguje klavirsko harmoniko, zraven pa je skuštrana glava še drugega rablja – Pavleta,³ ki čaka, da pride na vrsto in nemudoma opravi kazen, ki jo je kandidatu naložila stroga komisija. Tisti decembrski večer so bili v Mihovem domu pod Vršičem prešerno razposajeni prav vsi, razen nas, ki smo čakali, da bomo po *batinah* na mah dozoreli in postali člani elitne družbe alpinistov Alpinističnega odseka Ljubljana – Matica. Spomnim se, da nam je bila v veliko tolažbo Tina,⁴ ki smo ji smeli položiti pregreto glavo v naročje, medtem ko sta se rablja izživljala na naših zadnjih plateg.

Da bi kar se da izkoristila dan, sva z Marčem⁵ na dan sprejema preplezala Pripraviško grapo v Grebencu in se nato povzpela na Mojstrovko. V grapi je bilo malo snega, zato so bili skoki kopni. Nenavezana sva praskala z derezami po golih skalah in v nekem trenutku sem bil čisto na meji padca. Na vrhu sva se zadržala le toliko, da je Marč pokadil cigareto, potem sva pohitela nazaj, saj kot kandidata nikakor nisva smela zamuditi sprejema. Ob sestopu sva bila nagrajena z večernim pogledom na Škratico, in takrat se mi je posvetilo, od kod ji tako ime. Vrhunec krsta je bilo zaslisevanje Miha.⁶ Iz Zasavja je prišel študirat v Ljubljano in že kot tečajnik pokazal svojo *knopovsko* moč in plezalski talent. Znan je bil tudi po tem, da ni šparal jezika. Na vprašanje (razumljivo neizprosne) izpitne komisije, katere predsednik je bil sam načelnik AO-ja Vili,⁷ katera je najbolj plezana *matičarska* smer, je izstrelil: "Akademska v Vežici!" Rablja je odgovor tako presenetil, da jima je popolnoma zaprlo sapo. Kako tudi ne, saj je bilo med tema dvema ljubljanskima odsekoma splošno znano hudo in močno zakoreninjeno rivalstvo. V izbi je zavladala tišina. Ko sta si rablja opomogla, jih je Miha skupil daleč najbolj med vsemi kandidati. Češ da si bo zapomnil, kdaj se je norca delal iz tako resnega izpita (in predvsem iz komisije!), in da ga bo grelo v zadnjico, ko bo vso dolgo noč čakal jutro v bivaku. Takrat je Miha v mojih očeh zrasel še bolj, kot je zaradi dobrih vzponov, ki jih je že imel v žepu.

Nasilje se mi je že od nekdaj zdelo odvratno, a ko z razdalje gledam nazaj na ta naš sprejem med alpiniste pred tridesetimi leti, mi je toplo pri srcu. Ni čudno: takrat mi je bilo res vroče. Zelo!

Damjan Slabe

¹ Stane Belak – Šrauf.

² Janez Marinčič.

³ Pavle Kozjek.

⁴ Tina Mihelič.

⁵ Marjan Zver.

⁶ Miha Lipovšek.

⁷ Tomaž Willenpart.